

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie	15
Rozdział 1	
Architektura systemu emerytalnego w Polsce	19
1.1. Podstawy prawne realizacji prawa do zabezpieczenia na wypadek starości	19
1.1.1. Pisemne interpretacje przepisów	24
1.1.2. Program Płatnik, formularze i rozliczenia z ZUS	25
1.2. Metody i techniki realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego	28
1.2.1. Metoda ubezpieczeniowa	29
1.2.2. Metoda zaopatrzeniowa	30
1.2.3. Metoda pomocowa	30
1.2.4. Metoda kumulacyjna	31
1.3. Rola instytucji publicznych w systemie zabezpieczenia emerytalnego	33
1.3.1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych	33
1.3.2. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	38
1.3.3. Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji	38
1.3.4. Wojskowe biura emerytalne	41
1.3.5. Biuro Emerytalne Służby Więziennej	42
1.4. Uprawnienia partnerów społecznych w procesie stanowienia prawa oraz rola reprezentacji osób zatrudnionych w systemie ubezpieczeń społecznych	45

1.5. Państwowe fundusze celowe finansujące świadczenia	47
1.5.1. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	47
1.5.2. Fundusz Emerytur Pomostowych	49
1.5.3. Fundusz Rezerwy Demograficznej	50
1.5.4. Fundusz Solidarnościowy	51
1.5.5. Fundusz Pracy	53
1.5.6. Fundusz emerytalno-rentowy zarządzany przez KRUS	53
1.5.7. Inne środki przeznaczone na wypłatę świadczeń	55

Rozdział 2

Podleganie ubezpieczeniom społecznym i obowiązki

płatników	56
2.1. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym	57
2.1.1. Osoby zatrudnione	63
2.1.1.1. Zakres czasowy podlegania ubezpieczeniom społecznym	63
2.1.1.2. Prawo do ubezpieczenia społecznego w okresie nieświadczenia pracy	64
2.1.1.3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne	65
2.1.2. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą	72
2.1.2.1. Zakres czasowy podlegania ubezpieczeniom społecznym	73
2.1.2.2. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne	74
2.1.3. Inne grupy osób ubezpieczonych	76
2.1.3.1. Urlop wychowawczy a ubezpieczenie emerytalne	79
2.2. Limit 30-krotności a prawo do świadczeń	80
2.3. Pracownicy migrujący a prawo do zabezpieczenia społecznego	84
2.3.1. Pracownicy delegowani	85
2.3.2. Wykonywanie pracy w kilku państwach jednocześnie	86
2.3.3. Cudzoziemcy ubezpieczeni w ZUS	87

2.4. Ulgi i umorzenia w ZUS	91
2.4.1. Odroczenie terminu płatności	91
2.4.2. Rozłożenie na raty zadłużenia	92
2.4.3. Umorzenie należności	92
2.4.4. Ulgi w postępowaniu egzekucyjnym	93

Rozdział 3

Nabycie prawa do świadczeń z systemu powszechnego	94
3.1. Stare a nowe zasady przyznawania świadczeń	94
3.1.1. Stare zasady przyznawania świadczeń	94
3.1.2. Wcześniejsza emerytura dla osób urodzonych po 31.12.1948 r., obliczana według nowych zasad	96
3.1.3. Nowe zasady przyznawania świadczeń	97
3.2. Prawo do najniższej emerytury	98
3.3. Okresowa emerytura kapitałowa	101
3.4. Prawo do renty i emerytura po rencie	103
3.5. Prawo do renty rodzinnej	105
3.6. Dodatki do świadczeń z systemu powszechnego	107
3.6.1. Dodatek pielęgnacyjny	107
3.6.2. Dodatek za tajne nauczanie	108
3.6.3. Dodatek pielęgnacyjny dla inwalidy wojennego całkowicie niezdolnego do pracy i samodzielnej egzystencji	108
3.6.4. Dodatek dla sieroty zupełnej	109
3.6.5. Dodatek kombatancki, świadczenie w wysokości dodatku kombatanckiego oraz dodatek kompensacyjny	109
3.6.6. Świadczenie pieniężne dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianych w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach wydobywania rud uranu i batalionach budowlanych	110
3.6.7. Świadczenie pieniężne przysługujące osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR	111
3.6.8. Ryczałt energetyczny	113

3.6.9.	Ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla	113
3.6.10.	Ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych	114
3.6.11.	Ekwiwalent pieniężny dla byłych pracowników kolejowych	115
3.7.	Emerytura 13. i 14.	116
3.8.	Zasady waloryzacji składek i świadczeń	118
3.9.	Przeliczenie wysokości emerytury	121
3.9.1.	Przeliczenie wysokości świadczenia poprzez ponowne ustalenie podstawy wymiaru	121
3.10.	Ograniczenia w dorabianiu do wcześniejszych emerytur ...	124
3.11.	Zasiłek pogrzebowy	125
3.12.	Odprawa emerytalna	127
3.13.	Świadczenie przedemerytalne i zasiłek przedemerytalny	128
3.14.	Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne	132
3.15.	Przeliczenie świadczeń dla osób urodzonych w 1953 r. ...	133
3.16.	Emerytury pomostowe	134
3.17.	Rodzicielskie świadczenia uzupełniające – MAMA 4+ ...	136
3.18.	Świadczenie honorowe	138
3.19.	Emerytury dla osób pracujących za granicą	139
3.19.1.	Stare zasady przyznawania świadczeń	139
3.19.2.	Nowe zasady przyznawania świadczeń	140

Rozdział 4

Otwarte fundusze emerytalne – geneza, funkcjonowanie

i likwidacja	142
4.1. Uwarunkowania utworzenia i dokonywanych zmian w funkcjonowaniu OFE	142
4.2. Składki przekazywane do OFE	146
4.3. Mechanizm suwaka bezpieczeństwa	148
4.4. Polityka inwestycyjna i warunki inwestowania środków w ramach OFE	149
4.5. Dziedziczenie środków z OFE	154
4.6. Planowana likwidacja OFE i przekształcenie w IKE+	155

Rozdział 5

Rynek emerytalny w Polsce – grupowe formy oszczędzania . . .	160
5.1. Charakterystyka instytucji finansowych oferujących PPE i PPK	162
5.1.1. Podmioty prowadzące PPE	162
5.1.2. Podmioty prowadzące PPK	162
5.1.3. Liczba uczestników PPE i PPK w 2020 r.	166
5.2. Upowszechnienie PPK	166
5.2.1. Utworzenie PPE	167
5.2.2. Mikroprzedsiębiorcy bez PPK	167
5.2.3. Warunki wdrożenia	168
5.2.3.1. Wybór instytucji finansowej	168
5.2.3.2. Porozumienie z reprezentacją osób zatrudnionych	169
5.2.3.3. Zawarcie umowy o zarządzanie PPK	169
5.2.3.4. Zawarcie umowy o prowadzenie PPK	171
5.2.3.5. Dokonanie pierwszej wpłaty do PPK	172
5.2.4. Cykliczne obowiązki podmiotów zatrudniających	173
5.3. Analiza porównawcza – PPE a PPK	174
5.3.1. Składki i wpłaty	175
5.3.2. Charakter uczestnictwa	180
5.3.3. Polityka inwestycyjna	182
5.3.4. Wypłata środków	187

Rozdział 6

Gromadzenie środków w ramach IKE, IKZE i OIPE	197
6.1. Indywidualne konto emerytalne	200
6.2. Indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego	202
6.3. Ogólnoeuropejski indywidualny produkt emerytalny	205

Rozdział 7

Zaopatrzenie emerytalne służb mundurowych i pozaubezpieczeniowe formy świadczeń	207
7.1. Szczególna forma realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego	207
7.2. Świadczenia z systemu zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych	208

Rozdział 8	
Ubezpieczenia społeczne rolników	212
8.1. Zasady odprowadzania składek	212
8.2. Prawo do świadczeń	220
Podsumowanie	223
Bibliografia	225